

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1971

BRNO 1972

LATÉNSKÉ SÍDELNÍ OBJEKTY U ŠAKVIC (okr. Břeclav)

KAREL LUDIKOVSKÝ, AÚ ČSAV Brno

(Tab. 111)

Výzkumem na shora uvedené lokalitě byly odkryty převážně slovanské objekty z 12.–13. století; k méně intenzivnímu pravěkému osídlení (viz souhrnnou zprávu J. Ungra) se řadí mj. i dvě zahloubené stavby z období laténského. První z nich, chata č. 1 (č. 13 celkového plánu) se nacházela v nejsevernější části zkoumané plochy. Její východní nároží a povrchové vrstvy byly narušeny hlubokými, vybagrovanými prohlubněmi štěrkovny a skrývkou agrikulturní vrstvy; podstatnou část objektu se však podařilo zachránit.

Výchozí idea projektu čtyřúhelného tvaru je silně ovlivněna zaoblením především západního nároží. Množství dvaceti kúlů je téměř výlučně rozloženo po obvodě, takže lze soudit na kuželovitě nebo skořepinově přestřešení stavby. Pod úroveň buldozerem sníženého terénu bylo dno chaty zahloubeno 0,70–0,80 m do šterkového podloží, svažovalo se mírně ke středu a plynule přecházelo v téměř kolmé stěny. Orientace ve směru delší osy probíhala v délce 5,32 m východozápadně; max. šíře byla 4,90 m. Drobná kotlovitá jamka při západní stěně je starší a řadí se k eneolitickým objektům, které byly na této lokalitě rovněž zjištěny.

Ve vzdálenosti 65 m jihovýchodně od této stavby se nacházela polozemnice č. 2 (č. 5 na souhrnném plánu). Na rozdíl od předchozí představuje běžný typ odkrytý v četných variantách na moravských keltských sídlištích. Její obdélný půdorys se zaoblenými rohy má poněkud zúženou, silně oblou jihozápadní část s lavičkou, ponechanou při hloubení stavby v terénu a zajištěnou obvodovými kúly proti sesouvání sypkých zemin. Z těchto důvodů byl patrně podpírán i nosný hřeben sedlové střechy řadou šesti kúlů, rozložených na středové ose; sedmý, excentricky uložený, souvisel svým šikmým zapuštěním nepochybně s úpravou východového přístřešku v jihozápadní části delší stěny. Podélná osa stavby, orientovaná směrem východozápadním, byla 5,40 m dlouhá, příčná 3,50 m, max. hloubka pod buldozerem srovnaným terénem 0,50 m. Zhruba na středové ose, blíže východní kratší stěny, byl uložen asi slovanský kostrový hrob bez milodarů, orientovaný ve směru východozápadním.

Obě stavby se od sebe diferencují nejen architektonickým pojetím, ale i skladbou obsahu. V první chatě je tzv. „užitková“ keramika téměř výlučně zhotovená v ruce. Lze k ní přiřadit fragmenty hrubých nádob, cedníků a především části dvojkónických situl z úhového, méně již písčitého materiálu; ostrý lom maximální části je zdůrazňován prstovanou páskou v duchu pozdněhalštatských hrnčířských tradic. Oproti tomu tzv. „jemné“ zboží je vytáčeno na hrnčířském kruhu s pečlivou úpravou povrchu. Ze sortimentu je možné uvést okraje lahovitých aj. nádob, části misek se zataženým, méně již s esovitě profilovaným okrajem apod. Povrch je zdoben kolkováním soustřednými kroužky, girlandami, listovými motivy v kombinaci s kroužkem seřazenými do síťového vzoru atd. Některé motivy upomínají na výzdobné prvky zobákovitých konvic (P. Jacobstahl 1944, Pl. 266:152), tektonika na známé nálezy z Koryčan (Al. Procházka 1937, 59, tab. 1; J. Filip 1956, 184, tab. LXXII) atp. Celostně se jeví obsah jako symbióza pozdněhalštatských prvků s raně laténskou, na kruhu zhotovenou keramikou.

Druhá polozemnice byla svým keramickým obsahem podstatně odlišnější i chudší od předchozí. Ze souboru „jemného“ zboží lze uvést mimo fragmenty misek i části kalichů; v „užitkovém“ zboží převládají situlovité tvary se zesíleným okrajem, s kolmo přesekávanou lištou pod pohrdlím a hřebenovaným tělem. Charakteristická výzdoba a profilace některých tvarů je uvádí v souvislosti s keramickými dílnami mistřínskými, kde je obdobná keramika datována sponami spojené konstrukce, zlomky skleněné bižuterie atd. (K. Ludikovský 1967, 56 n.)

Mezi oběma zkoumanými objekty se jeví tedy značný časový odstup a dosavadní situace na nalezišti nedává reálnou naději, že jej budoucí výzkumy překlenou. Spíše lze předpokládat, že se jedná o dvojí postupné osídlení lokality.

Literatura:

- J. Filip, Keltové ve střední Evropě, Praha 1956.
- Al. Procházka, Galská kultura na Vyškovsku, Slavkov 1937.
- P. Jacobstahl, Early Celtic Art I–II, Oxford 1944.
- K. Ludikovský, Přehled výzkumů, Brno 1967.

Latènezeitliche Siedlungsobjekte bei Šakvice (Bez. Břeclav). Bei der Grabung auf der oben angeführten Lokalität wurden vorwiegend slawische Objekte aus dem 12.–13. Jh. abgedeckt; zu der minder intensiven prähistorischen Besiedlung (siehe weiter den Bericht von J. Unger) reihen sich ausser anderem auch zwei eingetiefte Bauten aus der Latènezeit. Die erste von diesen ist Hütte Nr. 1 (Nr. 13 des Gesamtplanes), die sich im nordöstlichsten Abschnitt der erforschten Fläche befand. Ihre Ostecke und die oberen Schichten waren von tiefen, ausgebaggerten Vertiefungen der Schottergrube und durch die Abnahme der Ackerkrume gestört worden; es gelang jedoch den wesentlichen Teil des Objektes zu bergen. Die Ausgangsidee eines Projektes von vierwinkliger Form ist vor

allem durch die Abrundung der Westecke beeinflusst. Die 20 Pfosten befinden sich fast ausnahmslos am Umfang, so dass man auf eine kegel- oder schalenförmige Überdachung des Baues schliessen kann. Der Hüttenboden war 0,70—0,80 m unter dem Niveau des durch Bulldozer abgenommenen Terrains im Schotterliegenden eingetieft. Der Fussboden fiel seicht zur Mitte ab und ging allmählich in die fast steilen Wände über. Die Orientierung der längeren Achse verlief in Ostwestrichtung in einer Länge von 5,32 m; die maximale Breite betrug 4,90 m. Eine kleine kesselförmige Grube an der Westwand ist älter und reiht sich zu den äneolithischen Objekten, welche auf dieser Lokalität ebenfalls festgestellt wurden.

In einer Entfernung von 65 m südöstlich von diesem Bau befand sich die eingetieft Erdhütte (Halbzemljanka) Nr. 2 (Nr. 5 des Gesamtplanes). Im Gegensatz zur vorherigen stellt sie den üblichen Typus vor, welchen man in zahlreichen Varianten auf den mährischen keltischen Siedlungen abgedeckt hat. Ihr rechteckiger Grundriss mit abgerundeten Ecken hat einen etwas verjüngten stark abgerundeten Teil mit einer Bank, die beim Aushub des Baues im Terrain belassen wurde und durch Umfangspfosten gegen das Abrutschen des lockeren Erdreiches gesichert war. Ausdenselben Gründen war vermutlich auch der Tragkamm des Satteldaches durch eine Reihe von sechs Pfosten gestützt worden, die sich auf der Mittelachse befanden; der siebente, exzentrisch liegende, hing zweifellos, wie davon seine schräge Einlassung zeugt, mit der Herrichtung der Eingangsüberdachung im südwestlichen Teil der längeren Wand zusammen. Die längere, in Ostwestrichtung orientierte Achse war 5,40 m lang, die Querachse 3,50 m, die maximale Tiefe unter dem durch Bulldozer abgenommenen Terrain, betrug 0,50 m. Ungefähr auf der Mittelachse, näher der östlichen kürzeren Wand war ein sekundär beigesetztes Skelettgrab ohne Beigaben, in Ostwestrichtung orientiert.

Beide Bauten unterscheiden sich voneinander nicht nur vom architektonischen Standpunkt, sondern auch durch die Zusammensetzung ihres Inhaltes. Aus der ersten Hütte stammt sog. „Gebrauchskeramik“, fast ausschliesslich handgemachte Ware. Dieser kann man Fragmente von groben Gefässen, von Seihern und vor allem Teile von doppelkonischen Situlen aus Graphitton, weniger schon aus sandigem Material, zureihen; der scharfe Umbruch des maximalen Teiles ist durch eine Fingertupfenleiste betont, im Geiste späthallstattzeitlicher Töpfereitraditionen. Dagegen ist die sog. „feine“ Ware auf der Drehscheibe mit sorgfältiger Oberflächenherrichtung angefertigt. Aus dem Sortiment kann man Randscherben von flaschenförmigen und anderen Gefässen, Teile von Schüsseln mit eingezogenem, weniger mit S-förmig profiliertem Rand u. ä. anführen. Die Oberfläche ist mit konzentrischen Ringstempeln, Girlanden, Laubmotiven in Kombination mit einem Kreis, in ein Netzornament gereiht usw. verziert. Einige Motive erinnern an Verzierungselemente auf Schnabelkannen (Jacobstahl 1944, Pl. 266:152), die Tektonik an die bekannten Funde aus Koryčany (Procházka 1937, 59, Taf. 1; Filip 1956, 184, Taf. LXXII) u. ä. Im ganzen äussert sich der Inhalt als eine Symbiose späthallstattzeitlicher Elemente mit frühlatènezeitlicher Drehscheibenkeramik.

Die zweite Hütte war mit ihrem keramischen Inhalt wesentlich unterschiedlicher sowie ärmer als die vorherige. Aus der Kollektion der „feinen“ Ware kann man ausser Schüsselfragmenten auch Becherteile anführen; in der „Gebrauchskeramik“ überwiegen Situlenformen mit verstärktem Rand, senkrecht gekerbter Leiste unter dem Hals und mit Kammstrichverzierung am Leib. Die charakteristische Verzierung und Profilierung einiger Formen gibt diese Ware in Zusammenhang mit den keramischen Werkstätten in Mistřín, wo eine ähnliche Keramik durch Fibeln vom Mittellatèneschema, durch Bruchstücke von Glasbijouterie usw. datiert ist (Ludikovský 1967, 56 f.).

Zwischen beiden erforschten Objekten besteht also ein ziemlich grosser zeitlicher Abstand und die bisherige Situation auf dem Fundort gibt keine reelle Hoffnung, dass ihn zukünftige Grabungen überbrücken werden. Eher kann vorausgesetzt werden, dass die Lokalität in zwei verschiedenen Abschnitten besiedelt war.

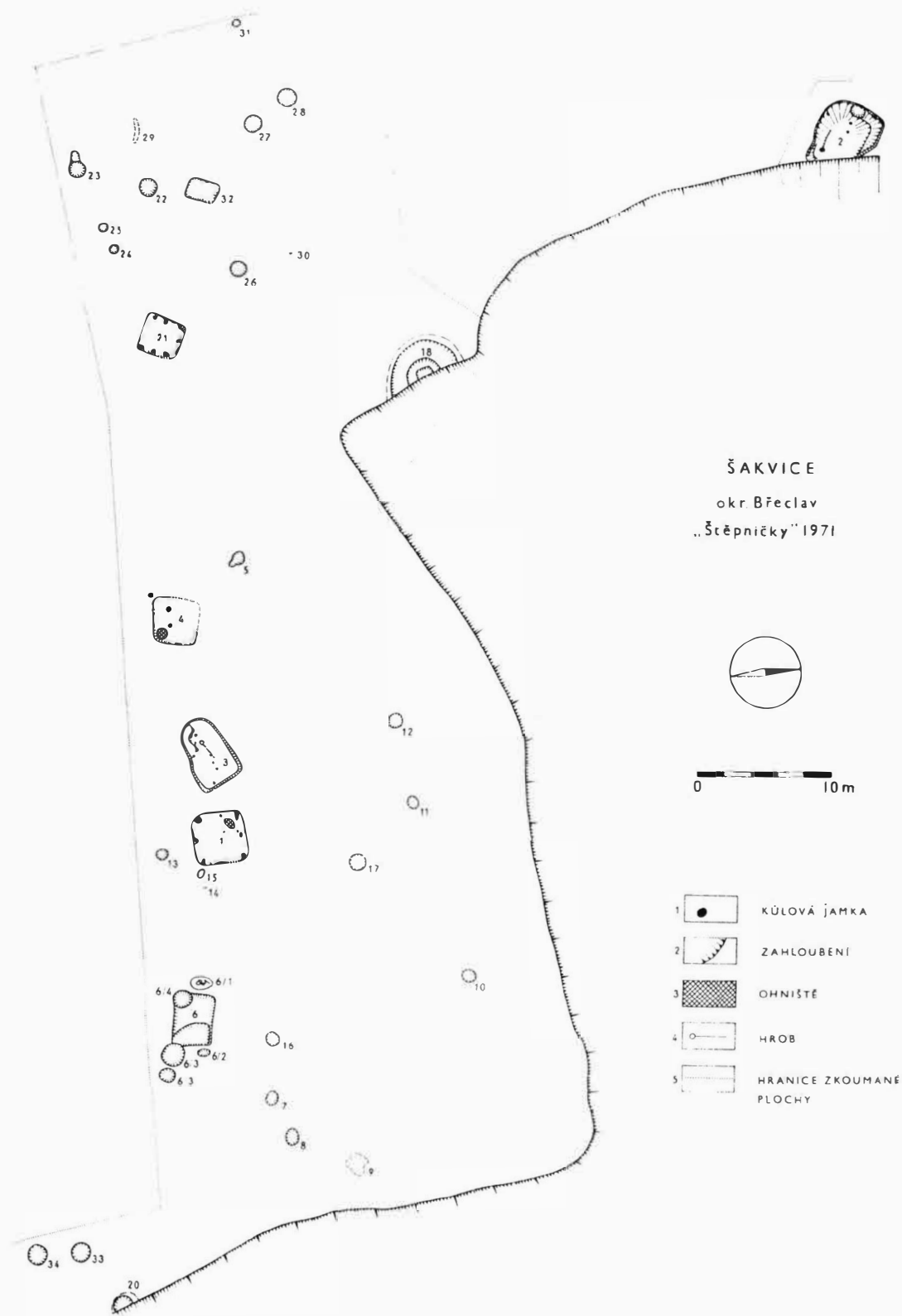

KELTSKÉ POHŘEBIŠTĚ V NĚTČICÍCH-KYJOVĚ (okr. Hodonín)

KAREL LUDIKOVSKÝ, AÚ ČSAV Brno

Při stavbě nových obytných budov v Nětčicích-Kyjově bylo těsně pod hřebenem návrší narušeno stavebními pracemi keltské pohřebiště. Podle údajů dělníků a na základě zachráněných nálezů lze rekonstruovat alespoň rozhodující část inventáře hrobu bojovníka; ostatní předměty se svou povahou vymykají tomuto určení a náležejí pravděpodobně k inventáři jednoho až dvou ženských hrobů. Bližší nálezové okolnosti nebylo možné zjistit, třebaže k jejich získání vynaložil prof. A. Kalus, správce muzea v Kyjově, nevšední péči a úsilí.

Z osteologického materiálu jsou uchovány části lebeční kalvy a mandibula muže 30—40 let starého; dále ulny, radius, humery, část pánve a kyčelní kloub mimo menší fragmenty. Převážně tedy části horní poloviny trupu.

Tab. 111

Šakvice (okr. Břeclav), Štěpničky. Plán prozkoumané plochy laténského (chaty 2 a 3) a slovanského sídliště. — Plan der untersuchten Fläche der latènezeitlichen (Hütten 2 und 3) und slawischen Siedlung.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1971

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19

Odpovědný redaktor: Akademik Josef Poulík

Redaktoři: Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhovský

Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá

Kresby: Doc. dr. B. Klíma, M. Bálek, S. Janák, A. Životská

Na titulní obálce: Nádobka z eneolitického sídliště v Brně-Lískovci

Tiskem: Grafia, n. p., Brno, provozovna 04, Gottwaldova 21

Vydáno jako rukopis — 450 kusů — neprodejné